

NKI BABAY JÓZSEF ÁLTALÁNOS ISKOLA ÉS SPORTISKOLA

**A MAG-ban kidolgozott értékelő rendszer
kiszélesítése a fejlesztő értékelés érdekében**

Az innováció tömör tartalmi leírása:

1. Helyzetelemzés: iskolánkról

2. A fejlesztő értékelés:

- A fejlesztő értékelés háttere
- Fejlesztő értékelés a MAG-programban
- A fejlesztő értékelés bevezetése
  - Mit értékeljünk?
  - Miért értékeljünk?
  - Ki értékelje a tanulók teljesítményét?
  - Hogyan értékeljünk?
    - Az értékelés eszközei
      - A portfólióról
        - A fejlesztő értékelés tudatos alkalmazása

3. Összegzés

Az innováció újdonságértéke az intézmény életében:

A tapasztalatainkból levonható, hogy a fejlesztő értékelés egyes elemei hogyan tehető át a gyakorlatba. A fejlesztő értékelés kemény munkát igényel. Azt kívánja, hogy a pedagógus radikálisan megváltoztassa véleményét saját szerepéről és a diákokéről is. A fejlesztő értékelés eredményes módszerei és technikai azonban tudatosabbá és átláthatóbbá teszik a tanítás és tanulás folyamatát, és miközben a tanulók egyre inkább elsajátítják a „tanulás tanulásának” készségeit, és egyre inkább felelősséget éreznek saját tanulásukért, a módszerek is egyre hatásosabbá válnak.

Humán erőforrás:

A fejlesztő értékelés tudatos alkalmazása minden aktív résztvevőt (a diákat, a tanárt és az iskolavezetést) rendszeresen szembesíti tevékenységével, önvizsgálatra készítet, továbblépési pontokat vetít előre. Itt mindenki tanul, természetesen más-más szinten, eltérő tartalmakkal.

1. A diák azt tanulja, hogyan lehet:

- reflektálni, az elvégzett munkát értelmezni;
- önmagát és társait értékelni;
- beszámolni a tanulási folyamatról;
- önmagát motiválni egy adott tevékenységre.

2. A pedagógus azt tanulja, hogyan lehet:

- a célok tervezésével a tanulási folyamatot irányítani;
- a tanulók fejlődésében felhasználni tanulási teljesítményük bizonyítékait;
- együttműködni a tanulási folyamat érintettjeivel.

3. Az iskolavezetés azt tanulja, hogyan lehet:

- eredményesen támogatni a tanárokat továbbfejlődésükben;
- hiteles egy fejlesztési folyamatban.

Helyzetelemzés

Nagyatád Somogy megye dél-nyugati részén elhelyezkedő település, mely 1975-ben kapott városi rangot.

Iskolánk megnyitásának évében, 1985-ben Nagyatád lakosainak száma 14273 fő volt. Iskolánk, a 3 sz. Általános Iskola 1985. szeptemberében kezdte meg működését. Babay József író, költő, újságíró nevét 1988. májusában vette fel iskolánk. Születésnapján minden évben megemlékezünk róla.

Számtalan hagyományt teremtettünk iskolánk 25 éves múltja során, melyet nap, mint nap őrzünk és megújítunk. Fecsketábor az elsősöknek minden év augusztusában; sportnap és sportbál az iskola profiljának megfelelően; Babay-napok rendezvénysorozat; Mikulás és Karácsony ünnepe; farsangi multságok kicsiknek és nagyoknak; az Ovi-suli program keretében minden tavasszal bemutatjuk iskolánkat az érdeklődő szülőknek és a következő tanév elsőseinek; kulturális bemutatót rendezünk, melyen szülők, nagyszülők, barátok nézhetik meg az osztályok műsorait; témaheteket szervezünk a napköziben; osztálykirándulások keretében megismerjük hazánk szép tájait; nemzeti ünnepeken emlékezünk történelmünk nagyjaira; nyílt tanítási napokat tartunk szülőknek és érdeklődő kollégáknak egyaránt.

1990. óta testnevelés tagozatos iskolaként működünk. 1992-be megkaptuk a „Testnevelésben és sportban kiváló iskola” címet. 2006-ban a Nemzeti Sporthivatal és a Nemzeti Utánpótlási Nevelési Intézet /NUPI/ által kiírt „Közoktatási típusú sportiskola” pályázat nyertese lett iskolánk az Ady Endre Gimnáziummal együtt, amelynek fő célja egy 12 évfolyamos sportiskolai képzés.

2007. június 30.-ával, a Babay József Általános Iskola, mint önállóan működő közoktatási intézmény megszűnt. A város vezetése a megelőző években is foglalkozott a település közoktatási és művelődési intézményeinek átszervezésén. A változtatást egyre indokoltabbá tette a nagymértékű gyermeklétszám csökkenése, a pedagógusok kötelező óraszámának növekedése, uniós pályázatokon jobb kondíciókkal való részvétel. 2007. július 1-jén a nagyatádi oktatási (általános iskolák, egyesített óvoda, zeneiskola) intézmények integrációjára került sor. Az új, többcélú, közös igazgatású közoktatási intézmény neve: Nagyatádi Óvoda, Általános Iskola és Alapfokú Művészetoktatási Intézmény, Egységes

Pedagógiai Szakszolgálat. Röviden: NKI - Nagyatádi Közoktatási Intézmény. Kistérségi települések közül csatlakozott Ötvöskónyi és Háromfa, a jövő tanévben a pedig a Nevelési Tanácsadó is.

Iskolánk új neve: NKI Babay József Általános Iskola és Sportiskola.

Jelenleg a NKI Pedagógiai Programja a meghatározó mindennapi munkánk során. Tartalmazza - többek között:

- ☛ az iskolában folyó nevelő-oktató munka pedagógiai alapelveit, céljait, feladatait, eszközeit, eljárásait,
- ☛ a személyiségfejlesztéssel kapcsolatos pedagógiai feladatokat,
- ☛ a beilleszkedési, magatartási nehézségekkel összefüggő pedagógiai tevékenységet,
- ☛ a tehetség, képesség kibontakoztatását segítő tevékenységet,
- ☛ a gyermek- és ifjúságvédelemmel kapcsolatos feladatokat,
- ☛ a tanulási kudarcnak kitett tanulók felzárkóztatását segítő programot,
- ☛ a szociális hátrányok enyhítését segítő tevékenységet.

2004-ben pályázat útján bekapcsolódtunk a holland irányítású MAG „Megelőzés – Alkalmazkodás – Gondoskodás” projektbe. A program célja azon diákok számának a csökkentése, akik számára az iskola már az első években kudarcot okoz, és emiatt nemcsak az iskolában maradnak le, hanem felnőve is nagy a veszélye annak, hogy kiszorulnak a munkaerőpiacról és a társadalom peremére sodródnak. Az adaptív tanulásszervezés megelőző jellegű. A gyerekek közti különbségeket természetesnek tartja és alkalmazkodik azokhoz. Nem az a lényeges, hogy segítsünk a diákoknak felzárkózni, hanem sokkal inkább az, hogy lehetővé tegyük számukra a saját ütemüknek megfelelő fejlődést, tanulást. Mivel olyan ismeretelsajátítási módokat biztosítunk a gyerekeknek, amelyekben valóban önmaguk lehetnek.

A programban a tanítók mellett az intézmény vezetői és a fenntartók képviselői is részt vettek. A projektben szakmailag megújultunk, sok új módszerrel, ötlettel lettünk gazdagabbak. Az adaptív tanulásszervezés megvalósításához a kor követelményeinek megfelelően elengedhetetlenül szükséges, hogy megújuljon pedagógusaink szemlélete, pedagógiai kultúrája. Nyitottabbá kell, hogy váljunk az új módszerek iránt. Szem előtt tartva a gyerekek igényeit, képességeit, személyiségük sokszínűségét.

A MAG-program alapfilozófiája szerint bármely innováció csak kis lépésekben valósítható meg, így saját fejlesztési folyamatunkat is eszerint szerveztük:

1. szakasz:

- ☛ a diákok alapszükségeinek figyelembe vétele: kapcsolat, kompetencia, autonómia

2. szakasz:

- ☛ adaptív tanulásszervezés megvalósítása: módszerek, tervezés, reflexió

3. szakasz:

- ☛ fejlesztő értékelés: önértékelés, társak értékelése, megfigyelés, reflexió, portfólió

Az elmúlt években egyre többször sikerült a projektekből résztvevő pedagógusoknak a diákok szükségleteire épülő tanulásszervezést alkalmazniuk. Ez a pedagógiai gyakorlat pedig akkor eredményes, ha egyéni tanulási urat biztosítunk az egyes diákoknak. A megváltozott osztálytermi folyamatok szükségszerűen az értékelési folyamataink változtatását is szükségessé tették, az egyéni tanulási folyamatot támogatóvá alakítva azt. A fejlesztés harmadik szakaszában ezért középpontba a fejlesztő értékelés kerül.

A fejlesztő értékelés

A fejlesztő értékelés háttere

A pedagógiai értékelés szakirodalma sokkal színesebb, mint a tanárok, tanítók osztálytermi gyakorlata. A pedagógiai értékelés három alapfunkciója /Báthory Zoltán nyomán/:

- helyzetfeltárás – diagnosztikus
- a tanulási folyamat segítése – formatív
- lezárás, minősítés – szummatív értékelés

A hagyományos tanítási-tanulási folyamat jellemzően a frontális osztálymunkára szűkül. Ennek lényege, hogy a különböző tanulók vélt hasonlóságára épít, következésképpen csak azoknál a tanulóknál eredményes, akik valóban azon a szinten állnak, amit a tanító az osztály egészéről feltételez. A tanulók azonos időtartam alatt, egyazon célokért, egyforma feladatokat végeznek el. Ez a szervezési mód a lezáró, szummatív értékelésre összpontosít. Azzal a veszéllyel jár, hogy kizárólagos alkalmazása esetén a tanulói különbségek nem csökkennek. Hátránya az is, hogy a gyerekek gyakran általánosítják a munkájukra kapott értékelést, és kiterjesztik azt személyiségük egészére. A teljesítményt általában osztályzatban, jutalmakkal fejezik ki.

Később kezdődött el a diagnosztikus értékelés funkciójának felismerése és megerősítése, mely egyrészt a pedagógiai folyamat eredményesebbé tételét segítette azzal, hogy feltárta a tanulók, tanulócsoporthoz előzetes ismereteit és hiányosságait, másrészt alkalmas eszköznek bizonyult a heterogénebb csoportok kialakítására, ezzel támogatva a korai szegregációs folyamatok elindítását is. Hazánkban is széles körben ismertek ilyen eljárások /Nagy József: DIFER, PREFER/. A kilencvenes évektől az értékelés fejlesztő szerepe vált hangsúlyossá. A fejlesztő értékelés (és köré épített tanulás-szervezési eljárások) alkalmazása abban különbözik a helyzetfeltárótól, hogy elsősorban nem a deficitek, hiányosságok feltárását célozza meg, hanem azoknak a pótlását, kijavítását helyezi előtérbe, a felzárkóztatásra kiemelt figyelmet fordít.

A fejlesztő értékelés arra szolgál, hogy megállapítsa a tanuló fejlődését, értelmezze tanulási szükségleteit, ehhez igazítva a tanulást. Lényege maga a fejlődés támogatása, az önértékelés, az énkép, a helyes önismeret.

Fejlesztő értékelés a MAG-ban

A korai iskolai lemorzsolódás megelőzését elősegítő MAG-program fejlesztési filozófiája összetett, több elemből áll. Az osztálytermi és az iskolai szintű változásokkal együtt a környezeti feltételeket, azaz a fejlesztést támogató oktatás szükségességét hangsúlyozza. A MAG-program, mivel a fejlesztés középpontjában a tanulót és a körülötte zajló osztálytermi folyamatokat állítja, a tanítót tekinti egyik legfontosabb partnerének. Az intézményi szinten zajló fejlesztés szempontjából kulcsfontosságú, hogy iskolánként több pedagógus együttesen vegyen részt a programban, akik így egymásnak is rendszeres támogatást tudnak nyújtani. Ugyanakkor a folyamat során a vezetői támogatás is elengedhetetlen.

A tanulási folyamatban részt vevő személy maga is aktív, célkitűző személlyé válik, különféle bizonyítékok, tények alapján értékeli tanulása eredményességét, gondolkodik tanulásáról, megerősödik benne a felelősségvállalás saját tanulásáért, fejlődéséért.

A hagyományos értékelési formáról kis lépésekben lehet eredményesen áttérni a fejlesztőre, a folyamat résztvevőinek (diákoknak, szülőknek, pedagógusoknak, az iskola vezetőinek, a fenntartó képviselőinek) pedig meg kell találniuk saját fejlődésük útját, és a többi szereplő támogatásának hatékony módját. E tanulási folyamat során a pedagógus számára elsősorban azt kell megmutatni, hogy a fejlesztő értékelés alkalmazásával diákjaik tanulása válik eredményesebbé, más megközelítésben az intézmény maga is folyamatosan tanul.

A MAG-projekt során elindított, a diákok szükségleteire reflektáló tanítási-tanulási folyamat jellemzője, hogy a pedagógusok figyelembe veszik a diákok tanulási terveit, olyan helyzeteket teremtenek, hogy a tanulók sikeresnek, kompetensnek érezzék magukat, és a tanítási-tanulási folyamat aktív résztvevőivé váljanak. A tanulásszervezést folyamatként értelmezik, melynek az elején a pedagógus felméri a tanulók egyéni tanulási képességeit, érdeklődési körét és erősségeit. Ez megfigyelésen, beszélgetésen, diagnosztikai felméréseken

keresztül valósul meg. Ezt követően a tanár meg tudja határozni, hogy milyen tanulásszervezést alkalmazzon tanítványa tanulási képességeihez és tanulási stílusához igazodva. A folyamat egésze során követi, hogy mennyit fejlődtek tanulói, s a ciklus azzal zárul, hogy a pedagógus elemzi saját munkáját, és további megbeszélést kezdeményez diákjaival is.

Az elmúlt hat évben a MAG-program során a pedagógusok a tanulók szükségleteire építve alakították át a tanulásszervezés folyamatát, s ez vezetett el az értékelés módjának megváltoztatásához is. A diákok teljesítményének folyamatos és változatos értékelése új tanulási utak kipróbálását segíti elő.

A tanulói aktivitásra alapozó tanulásszervezés esetében, amikor a tanár és a diák kölcsönös és állandó közös megbeszéléseire épül a tanulás folyamata, csak olyan értékelés lehet támogató jellegű, amely:

- folyamatosan követi és segíti a tanulási folyamatot, s ezáltal lehetőség nyílik a tanulóhoz igazodó további lépések megtervezésére;
- arra épít, hogy a diák maga is aktív szereplő, részt vesz az értékelési folyamat megtervezésében, kivitelezésében;
- nem csupán az ismeretek reprodukív számonkérésére szolgál, hanem lehetőséget teremt a fejlesztendő kompetenciák változásának megismerésére is, hiszen a cél a tudás létrehozása, és nem annak reprodukálása;
- életszerű, reális helyzetekben történik, utalva az iskolán kívüli szituációkra, valós problémahelyzetekre.

Mindezek alapján elmondható, hogy az értékelés efféle megközelítése azért is támogatja a tanulási folyamatot, mert nem csupán megállapításokat akar tenni a tanuló teljesítményéről, például azzal kapcsolatban, miképp képes műveleteket végezni tízes számrendszerben. Emellett ugyanis az is a célja, hogy értelmezze a diák fejlődését, s ez alapján hozzon, hozzanak döntéseket a továbblépés módjáról. Ezt a MAG-programban a tanulói szükségletekre építve a következőképpen fejezhetjük ki.

A **kapcsolatok** alakulását a fejlesztő értékelés támogatja, mert:

- a pedagógus és a diák közt zajló beszélgetések, reflexiók erősítik kapcsolatukat, biztonságos környezetet teremtenek;

- az osztálytársak aktív bevonása az értékelő folyamatokba elősegíti a társas helyzetek jobb megértését, a kedvezőbb osztálytermi klíma kialakulását;
- a változatos és sokféle értékelési módok segítenek abban, hogy a diákok megtanuljanak figyelni a másokra, jobban értsék a társas helyzeteket, így biztonságban érezzék magukat az osztályteremben;
- a csoportban vagy párban végzett értékelés fejlesztően hat a diákok szociális kompetenciájára.

A **kompetencia** élményének megélését a fejlesztő értékelés támogatja, mert:

- a világos, mindenki számára érthető elvárások erősítik a tanulóknál a kompetencia érzését, mivel segítik az önálló munkavégzést;
- a fejlődést támogató értékelés a tanulói sikereket segíti elő, mivel elsődleges célja nem a minősítés, így a diákok önbecsülésre tehetnek szert;
- az önértékelésben aktivált tanulóknak nincs szükségük a tanári jelenlétre, képesek önálló munkára, egyben arra is, hogy felelősséget vállaljanak saját fejlődésükért.

Az **autonómia** kialakulását a fejlesztő értékelés támogatja, mert:

- a pontos és egyénre szabott követelmények meghatározása lehetőséget ad a diákoknak arra, hogy felelősséget vállaljanak saját munkájukért és viselkedésükért;
- a tanulás megtanulása segíthet az önállóság kialakításában;
- a tanulók érdeklődők és aktívak lesznek tanulási folyamatukban, egyben felelősséget vállalnak saját fejlődésükért is, ez pedig az élethosszig tartó tanulás igényének és képességének alapját adja.

A témához javasolt és felhasznált szakirodalom:

Ötletek tanítóknak a fejlesztő értékeléshez és az adaptív tanulás-szervezéshez 3.

Országos Közoktatási Intézet, Budapest, 2006.

A fejlesztő értékelés bevezetése

Mit értékelünk?

Gyakran feltesszük magunknak saját gyermekünkkel kapcsolatban azt a kérdést, hogy milyennek szeretnénk látni őt, ha elvégezte az általános iskolát? Mit kellene tudnia? Melyek azok a képességek, kompetenciák, amelyek birtokában sikeres és boldog lehet az élete?

Ahhoz, hogy mindezt elérjük, az alábbiakra van szükség:

Együtt alakítsunk ki közös szabályokat a társas együttlétre, s ezek képezzék az értékelés részét!

Az osztálytermi folyamatok nagyon összetett fejlesztést tesznek lehetővé. Természetes elvárás, hogy a gyerekek tanuljanak meg írni, olvasni, számolni, ismerjék az alpműveleteket, ugyanakkor egyre többen felismerik, hogy az osztályterem a társas, szociális tanulás színtere is. A diákoknak meg kell ismerniük, tapasztalniuk a társas együttélés alapvető szokásait is, illetve fel kell vértézni őket olyan szociális kompetenciákkal, mint az együttműködés, az elfogadás, a rugalmasság. Ez utóbbi készségek épp olyan fontos részei későbbi személyes kapcsolataik minőségének, munkavállalói státuszuknak, mint kognitív képességeik milyensége. Épp ez az oka, hogy támogatnunk kell diákjainkat önmaguk árnyaltabb megismerésében és e normák, szabályok kulturált alkalmazásában.

A szabályalkotás kapcsolódjon mindennapi életükhöz.

A tantermi folyamatokat segítve, pl.: „A felszerelésemet óra előtt mindig előkészítem.”; „A tolltartómat minden nap rendbe teszem.”.

Étkezéssel kapcsolatban, pl.: „Étkezés előtt és után kezet mosok.”; „Az evőeszközöket rendeltetésszerűen használom.”.

Társakkal és felnőttekkel való kommunikációban, pl.: „A felnőtteknek a napszaknak megfelelően előre köszönök.”; „Társaim véleményét türelmesen meghallgatom.”.

Mindezen szabályok kerüljenek ki az osztály falára. Célszerű kevés szabályt kitenni, sőt lehet egy-egy hétnek aktuális, kiemelt szabálya is. Természetesen a hét végén közös beszélgetés során értékelni mind a gyerekeknek önmaguk és társaik szabálytudatát, mind a pedagógusnak is véleményezni kell a tapasztalatok alapján.

Értékeljük közösen a diák tanulási folyamatát egyéni beszélgetések során!

A fejlesztő értékelés egyik legfontosabb eleme az interakció. Ez teszi lehetővé, hogy a pedagógus ne csupán tanulási tevékenységeket tervezzen, hanem tudja facilitálni, elemezni, értékelni tanítványainak tanulási folyamatát is. Ehhez gyakori beszélgetési alkalmak kellenek, azaz a tanuló és a tanár adott munkáról folyó párbeszédére van szükség. Ez bárhol történhet, a nap bármely szakában sort lehet rá keríteni, a lényeg az, hogy a tanuló minél többet megtudjon a saját erősségeiről, nehézségeiről. Ennek nagyon fontos eleme a jó kérdésfeltétel, amely segíti a tanulót abban, hogy maga fogalmazza meg fejlődésének további tartalmát, irányát.

A közös fejlesztési célokat értékeljük T-kártyák segítségével!

A T-kártya lényege a közös fejlesztési célok és az azokhoz tartozó értékelési szempontok kialakítása. Mindezek mögött azonban valójában az értékelési folyamat egészének két nagyon lényeges kérdése is meghúzódik. Az egyik az, hogy mit szeretnénk, tanulóink mire figyeljenek az adott tevékenység során, vagyis mit fogunk értékelni. A T-kártya emellett egy másik kérdésünkre is válaszol, arra, hogyan vonhatjuk be diákjainkat e szempontok megfogalmazásába.

Elérendő eredmény alapján készített T-kártya I.

Célkitűzés: Felkészülés az iskolai szintű népdaléneklési versenyre.

Legyenek képesek adott szempontok szerint értékelni egymást.

Eredményesen szerepeljenek versenyzőink.

A T-kártya készítésének menete: Az iskolai népdaléneklési versenyt megelőzően (három héttel) a gyerekeket megkérdeztem, ki szeretne részt venni ezen a versenyen. Elmondtam a lebonyolítás menetét, majd énekórán cédulákra felírták kérdéseimre válaszaikat.

Kérdés: *Véleményetek szerint hogyan kell előadnia a dalokat annak, aki jól szeretne szerepelni az ének versenyen?*

Az összes cédulát felragasztottuk a táblára. A gyerekekkel a felrakott véleményeket közösen három csoportba rendeztük. A cédulákat közösen szétválogattuk, megindokolva: Miért oda? A gyerekek válaszai alapján csomagolópapírra elkészítettem a T- kártyánkat.

A versenyre jelentkező gyerekek azt a feladatot kapták, hogy otthon válasszanak öt-hat dalt az eddig tanultak, vagy általuk ismertek közül. A dalok címeit írják fel az üzenőjükbe. Őket többször meghallgattam, felkészültünk az osztályszintű versenyre.

A tanulók válaszai:

- ☞ Kívülről, hibátlanul tudja a szöveget.
- ☞ Jól énekelje a dallamot.
- ☞ Ne siessen, vigyázzon a ritmusra.
- ☞ Ne a földet meg a plafont nézze.
- ☞ Nézzon a hallgatók szemébe.
- ☞ Csinosan kell felöltöznie a versenyre.
- ☞ A lábával ne üsse a ritmust.
- ☞ A kezével ne mutogasson, hadonázzon.
- ☞ Levegőt a sorok végénél vegyen, az éneklés közben nem lehet venni.
- ☞ Ne legyen hangos a levegővétel.
- ☞ A dalokat pontosan kezdje el, ne túl magasan és ne túl mélyen.
- ☞ Közepes hangerővel énekeljen, mindenki hallja.
- ☞ Ne válasszon nehéz dalt, olyanokat énekeljen amiket jól megtanult.
- ☞ A fiúk ne lányosat énekeljenek.
- ☞ Az arcával is játsszon, a vidám dalokat vidáman énekelje, ha szomorú a dal, akkor a hangja legyen halkabb, és ő is legyen szomorú.
- ☞ Örömmel énekeljen.
- ☞ Vigyázzon a szövegre, mindenki értse miről szól a dal.

Az értékelés szempontjai	Részletezés
TESTTARTÁS- KIÁLLÁS	Tekintettartás Laza testtartás A láb és a kéz nem mozog
ÉNEKLÉS	Jó dalválasztás (hangmagasság) Határozott kezdés Tiszta éneklés Pontos ritmus Hangtalan levegővétel
ELŐADÁS	Egyéniségnek megfelelő dalválasztás A szöveg pontos, biztos ismerete A hangerő, a tempó a dal hangulatához igazodjon Élményszerű előadás (arcjáték) A dalok közötti szünettartás

Reflexió: Már a felkészülésben is nagy segítséget nyújtott a T- kártya. Folyamatosan előttük volt, látták mire kell figyelniük már a dalválasztáskor is. Az osztályszintű versenyre az egyik énekórán került sor. A versenyzők sorszámot húztak (mint az iskolai versenyen is), majd sorban előadták dalaikat. Az osztály többi tagja zsűrizett. A T-kártya alapján pontozhatták társaikat, és azt is kértem, hogy egy-két szót is írjanak a szempontsor alapján.

Egy-egy diák- zsűri értékelése:

- ☛ Mónika 10 pont, mert szépen énekelt, tiszta volt. Nagyon tetszett. 😊
- ☛ Míra 9 pont, mert eltévesztette a szöveget, különben jó volt. 😊
- ☛ Anna 9 pont, mert ijedten énekeltél, de jól tudtad a dalokat. 😊
- ☛ Móni 8 pont, mert siettél és halkán énekeltél. 😊
- ☛ Viktor 8 pont, mert nem volt elég a levegőd, szerintem lányos dalt választottál. 😊
- ☛ Petra 10 pont, mert ügyes, bátor volt. 😊

A versenyzők meghallgatása után mindenkit külön értékeltünk. Összeadtuk a pontokat, elmondhatták véleményeiket, hogyan feleltek meg az általuk készített T-kártyáknak. Az iskolai versenyre hét tanulót juttattunk be. Második és harmadik helyezést értek el tanulóink.

Elérendő eredmény alapján készített T-kártya II.

***Kérdés:** Milyen a jó mesélő?*

A gyerekek válaszai:

- Játszik az arcával.
- Hangsúlyoz, betartja a más időpontokat. (Leviszi a hangját, kicsit vár.)
- Hangsúlyoz, elváltoztatja a hangját, úgy mondja a mesét ahogy a szereplő mondaná, például a kiséger vékony hangon beszél.
- Ne a plafont meg a földet nézzük, nézzünk valakinek a szemébe.
- A pontnál és a vesszőnél tartsunk szünetet, szépen hangsúlyozzunk.
- Nem kell a mesét szóról-szóra mondani, saját szavainkkal is mondhatjuk.
- El kell képzelni előre azt, hogy mit akarunk mondani, akkor nem akadunk meg.
- Érdekes mesét válasszunk, ne legyen unalmas.
- Ne kapkodjon, ne siessen a mesélő.
- Vidám vagy szomorú legyen az arca, játsszon az arcával.
- A lábunkkal ne izegjünk - mozogjunk.
- Zsebbe nem szabad tenni a kezünket.
- Ne mutogassunk, hadonássunk a kezünkkel.
- Lehessen jól hallani a mesét, ne beszéljen halkán, csak ha a mesében az van, hogy suttogta.

Az értékelés szempontjai	Részletezés
HOGYAN ÁLLJON KI?	nyugodt, laza testtartás, kezek a comb mellett tekintet tartás
MILYEN LEGYEN A BESZÉDJE?	Közepes hangerő Megfelelő beszédtempó Levegővétel és szünettartás
HOGYAN ADJA ELŐ A MESÉT?	Érdekes mesét válasszon Élje bele magát a szereplők helyébe Hangjával és arcával is játsszon Ne akadozzon, az eseményeket időrendbe mondja el, ne csapongjon

Használat és reflexió:

A mesemondó versenyt megelőzően a gyerekekkel **ötletroham** formájában összegyűjtöttük a feltett kérdésre általuk fontosnak vélt válaszokat. A lejegyzést én végeztem. Kiegészítéseket fűztem a gyerekek javaslataihoz. Közösen összerendeztük az egymáshoz tartozó válaszokat, és **három kategóriát** állapítottunk meg. Az elkészült T-kártyát használtuk fel a mesemondások értékelésekor. Osztály szinten tartottunk elődöntőt. Az iskolai versenyhez hasonlóan sorszámokat

húztak a résztvevők. Az osztály többi tagja volt a zsűri. Egytől tíz pontig értékelhették társaik mesemondását. Az elhangzott meséket, a T- kártya segítségével, szövegesen is értékeltük. Az iskolai versenyre hat tanulót juttatunk tovább. Közülük hárman értek el helyezést.

Egy konkrét példát felhasználva készített T-kártya

Második osztályban farsang közeledtével egy farsangi manókkal szeretttünk volna díszíteni a tantermet. Előre elkészítettem egy mintát, s az alapján, egyéni ötleteikkel keltették életre saját manójukat. A munka előtt került sor a T-kártya megfogalmazására.

Kérdés: véleményetek szerint mitől szép és jó ez a munka?

A gyerekek válaszai:

- ✂ Pontosan van kivágva a test, a kéz és a láb.
- ✂ Jól helyezte el a testen a kezét, lábat.
- ✂ Nem folyt ki sehol a ragasztó.
- ✂ Nem maszatolták össze.
- ✂ Jó helyen vannak a szemek.
- ✂ Jól választották ki a színeket.
- ✂ Nem sok ragasztót használt.
- ✂ Pontosan van vágva.
- ✂ Jól illesztette rá a szarvacskát.
- ✂ Nem lógnak ki a díszek oldalt.
- ✂ Mosolygós száját rajzolt, vidám lett a manó.
- ✂ Tetszenek a színei, amiket összeválogatott.

Az értékelés szempontjai	Részletezés
HOGYAN DOLGOZOTT?	Pontosan vágta ki mind a 3 testrészt.
	Jól helyezte el a testen a kezét, lábat.
	Megfelelő mennyiségű ragasztót használt.
	Jól helyezte el a szemeket és a szarvacskát.
	Nem maszatolta össze.
MIÉRT SZÉP?	Ügyelt arra, hogy a díszek ne lógnak ki.
	Mosolygós száját rajzolt, ettől vidám lett a manó.
	Jól választotta ki a színeket.

Az elérendő eredmény alapján készített T-kártya II.

Kérdés: Mitől lesz szép egy festmény?

Az ötletet egy irodalmi mű adta, amihez a gyerekek készítették el a malomvár makettjét. Vajon hogyan sikerül ezt a tárgyat papírra vetniük, lerajzolni, megfesteni? A munka értékeléséhez T-kártyát készítettünk a gyerekekkel.

A gyerekek válaszai:

- ✍ Jól van megrajzolva.
- ✍ Kevés a radirozás.
- ✍ Nézzük meg, utána rajzoljuk le.
- ✍ Halványan rajzoljuk meg.
- ✍ Több vonalat használunk.
- ✍ Nem rajzolunk túl nagyot vagy túl kicsit.
- ✍ Nem az aljára rajzoljuk a házat.
- ✍ A házat gömbölyűre rajzoljuk.
- ✍ Ügyelünk a fa ágaira.
- ✍ A fa törzse nem teljesen egyenes.
- ✍ Ne használjunk túl sok sötét színt.
- ✍ Várjuk meg, amíg megszárad egy szín.
- ✍ Többször cseréljünk vizet.
- ✍ Először a házat és a fát fessük ki.
- ✍ Használjunk vékony és vastag ecsetet is.
- ✍ Nagy területet inkább vízfestékekkel fessünk.
- ✍ A temperát keverhetjük is.
- ✍ A malomvár házat fehérrel és sárgával tudjuk ilyen színűre festeni.
- ✍ A ház teteje nem lehet piros, mert nádból van.
- ✍ Akkor lesz nagyon szép, ha hasonlít az eredeti házhoz.
- ✍ A kerítés festésével is vigyázni kell. Először a háteret fessük ki.
- ✍ Ne legyen túl sötét az ég.
- ✍ Minden olyan legyen a házon, amilyen most.

Az értékelés szempontjai	Részletezés
TERVEZÉS, RAJZOLÁS:	Jól figyeljük meg rajzolás előtt a házat.
	A rajzlapon helyezük el jól a házat és a fát.
	Halványan, több vonal segítségével rajzoljuk meg a malomvárat és a fát.
	Ne rajzoljunk se túl nagyot, se túl kicsit.
	Keveset radírozzunk.
FESTÉS:	Használjunk vékony és vastag ecsetet is. (Vékonyat a kicsi területhez, vastagot a nagyobb felületekhez.)
	Cseréljünk többször vizet.
	Ne használjunk túl sötét színeket.
	Először a házat, a fát fessük ki. Utána a háttérrel és a kerítéssel.
MITŐL LESZ SZÉP?	Ha hasonlít az eredeti házhoz.
	Ha minden olyan lesz a házon, amilyennek most látjuk.
	Ha nem lesz túl sötét az ég.
	Ha jól helyeztük el a rajzlapon.

Az elkészült munkák:

A gyerekek ebben az időszakban (2. osztályban) már rendelkeztek elegendő tapasztalattal, tudással ahhoz, hogy közösen alkossunk értékelési szempontokat.

Célunk az volt, hogy:

- Mindkét munkadarab a lehető legjobb sikerüljön mindenki számára.
- A szempontok felhívják a figyelmüket azokra a hibákra, melyeket egy kis figyelemmel el tudnak kerülni.
- Legyenek képesek megfelelő szempontsornak munkájuk során megfelelni, azt önállóan ellenőrizni.

Mindkét T-kártya elkészítésénél azonosak voltak a lépések:

- ✎ Egy-egy tanórát vett igénybe, mindkét alkalommal.
- ✎ A gyerekek egy-egy kis cédulára írták véleményüket.
- ✎ Az összes cédulát felragasztottuk a táblára.
- ✎ A gyerekektől javaslatot kértem, hogy milyen csoportokra válogatnák szét az észrevételeket, javaslatokat.
- ✎ Közösen megalkottuk a 2 -3 csoportot. (technika: 2, rajz: 3)
- ✎ A táblán egyenként haladva elmondták, hogy melyik javaslatot melyik csoporthoz tennék.
- ✎ A kiválasztott vélemények felkerültek a csomagolópapír megfelelő csoportjához.

Használat, reflexió, önreflexió:

Az összesített T-kártya mindvégig előttük volt kifüggesztve, amíg dolgoztak a munkadarabokon. Sokszor hívták fel egymás figyelmét a szempontokra.

A gyerekek elkészítették saját munkadarabjaikat, melyekkel az osztályt díszítettük. A kész farsangi manókat és a Malomvár festményeket a T-kártya segítségével értékeltük.

Nagyon sok jó ötlettel, javaslattal, észrevétellel járultak hozzá ennek az eszköznek a létrehozásához

A T-kártya akkor hasznos igazán, ha az értékelés során valóban tudatosan használjuk. Alkalmazása közben azonban érdemes újra és újra visszatérnünk megfogalmazott szempontjainkhoz, hogy frissítsük, a fejlődés alapján átfogalmazzuk őket.

Készítsünk egyéni fejlődési tervet a diákok teljesítményére építve!

Akár a T-kártya használata, akár az egyéni beszélgetések, de az információk más formáinak alkalmazása is vezethet olyan diagnózishoz, amely rámutat, hogy a tanuló az adott területen egyéni fejlesztést igényel. Ahhoz, hogy a fejlődés tudatos és eredményes lehessen, a tanuló számára is világossá kell tenni, mire szükséges jobban figyelnie. Adjunk továbbá támogatást abban is, miképp kezdheti meg ezt a munkát. Ez minden esetben egyénre szóló terv, de tekinthető akár egy diákkal kötött személyre szabott szerződésnek is, mely mindig egy konkrét tanulói tevékenységre vonatkozik, soha nem magára a diákra. Az a célja, hogy az adott munka az értékelés hatására jobb legyen, a tanuló érintett kompetenciái fejlődjenek. Hatékony akkor lehet, ha pontos célokat, ezekhez kapcsolódóan pedig a megvalósításhoz vezető pontos tevékenységeket nevez meg. Nem elégedhetünk meg olyan megfogalmazásokkal, mint például: „nem megy a helyesírás” vagy „többet fogok gyakorolni”.

Miért értékelünk?

A fejlesztő értékelés folyamatának középpontjában a gyermek fejlődésének támogatása áll.

A hagyományos osztálytermi gyakorlat általában a visszacsatolást, minősítést, szelektálást helyezi előtérbe, s ezek minél pontosabb alkalmazására törekszik. A fejlesztő értékelés célja ezzel szemben a folyamat támogatása, a tanulói fejlődés ütemének megismerése, elemzése. Mindezek alapján a pedagógus nem minősíteni akar, hanem tanulási utat tervez; megerősíti, esetleg újraértelmezi a kitűzött célokat és az elérésükhöz vezető feladatokat. Mindezt azért teszi a tanulóval közösen, mert a fejlődési folyamat tudatosítása, a tanulás tanulása is fontos. Ehhez pedig nélkülözhetetlenek a közös és egyéni reflexiók. A tanulói fejlődésre irányuló megfigyelés és a haladás nyomon követése kutatási eredmények szerint is hatékony eszköz, továbbá kevésbé eredményez kudarcélményt, mint az, amikor a tanár a társakéval veti össze egy tanuló teljesítményét. Ez a fejlesztő szempont megerősíti a tanulók saját fejlődésükbe vetett hitét és tudását, ami fontos az élethosszig tartó tanulás megalapozáshoz.

A tanulási folyamat megismerése érdekében alkalmazzunk az egyéni tanulási mód megismerésére szolgáló technikákat, ötleteket!

A tanulói szükségletekre alapozott tanulásszervezés azt az elgondolást támogatja, hogy az eredményes tanulás érzékeny és egyéni, de mindenképp tudatos döntéseken alapuló folyamat. Vagyis a pedagógus az oktatásszervezést érintő döntéseket hozó személy, a jó választásokhoz pedig a tanulásszervezési módszerek tárházára és azok tudatos, változatos alkalmazására van szükség. Az eredményes tanulás kulcsa azonban a gyermek kezében van, s ez feltételezi, hogy megtanulja elemezni, megfigyelni saját tanulási tevékenységét, ha szükséges, meg tudja beszélni másokkal a siker és a kudarc okait. Az eredményes tanulás ilyen önvizsgálatok és eszmecserék során válik megfoghatóvá, melyekből a tanulók maguk is megtanulják a reflektálást.

Szervezzünk minél több szülői találkozót, hogy megbeszélhessük a fejlesztő értékelés bevezetésének lényegét, lépéseit, elemeit!

Az értékelés rendszerének, szokásainak átalakítása gyakran sok kérdést vet fel a szülőknél. Az általuk tapasztalt osztályozástól eltérnek az új értékelési formák, és ez nem csupán formai különbséget jelent, hanem új szerepet is kínál számukra gyermekük tanulási folyamatában. Az adaptív tanulásszervezés és a hozzá kötődő fejlesztő értékelés nem pártolja a kívülállást, sőt: minden érintett aktivitását várja el, ide tartoznak a szülők is. Ezen partneri szerep kialakulását támogathatja minden olyan kezdeményezés, mely során a szülőket beavatjuk az iskolai folyamatokba, jelen esetben a fejlesztő értékelés alkalmazásának okaiba és menetébe, megbeszéljük velük, miképp tudják használni ezeket az információkat. A legtöbb esetben az iskolákban, ahol erre kísérletet tettek, azt tapasztalták, hogy amennyiben tájékoztatták a szülőket arról, mit miért tesznek, elfogadták a fejlődés nyomon követésének új módszerét.

Használjunk tanulási naplót a fejlődés megtervezéshez!

A tanulási naplót a tanuló vezet, és írásbeli kommunikációt valósít meg tanár és diák közt. Egy ilyen napló különböző feljegyzéseket tartalmazhat, formáját és alkalmazásának gyakoriságát az iskola, a pedagógus határozza meg, de kialakítható a diákokkal közösen is. A tanár elolvashatja, reflektálhat rá, de nem osztályozza. Minden esetben tartalmazza az adott tanulási szakaszra vonatkozó célokat, a megvalósulásukat segítő tanulói tevékenységeket, de

rendkívül fontos része a tanulói reflexió is. A tanulási napló vezetése megerősíti a diákokban a tanulásukért vállalt felelősség érzését, a tudatos tervezés és elemzés szerepét.

feladataim	Mikorra kell elkészülnöm vele?	Mikor készültem el?
hétfő		
kedd		
szerda		
csütörtök		
péntek		

Feladataim:
Korábbi céljaimból ezt értem el:
A további munkám során erre kell figyelnem:
Ezt szeretném elérni:
Szülő és pedagógus véleménye az adott munkával kapcsolatban:

Ki értékeli a tanulói teljesítményeket?

A hagyományos tanítási-tanulási folyamat során csak elvétve kerül sor a tanári értékelésen kívül más minősítési formák alkalmazására. A MAG-programban részt vevő pedagógusok a diákokat a tanulási folyamat aktív résztvevőjének tekintik, tudatosan vonják be őket a tanulási folyamatba, így magába az értékelésbe is. Ennek során a diákok tisztában lesznek erősségeikkel és gyengeségeikkel; képessé válnak saját tanulási célok kitűzésére; megválaszthatják a továbblépés irányát; végeredményben felelősséget vállalnak saját tanulási folyamatukért. A diákok tulajdonképpen megismerik saját tanulásuk jellegzetességeit, képesek lesznek beszélni tanulási sikereikről és nehézségeikről, ezért a megtanultakat más szituációkban is könnyebben tudják alkalmazni.

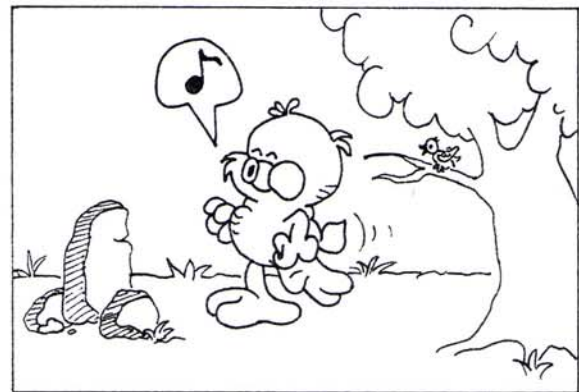
Teremtsünk olyan alkalmakat, amikor a tanulók megismerik erősségeiket és problémáikat!

Akkor beszélhetünk igazán eredményes tanulási folyamatról, ha a tanulók megismerik saját tanulásuk jellegzetességeit. Ehhez képet kell alkotniuk a tanulás különböző típusairól, akár saját munkájuk elemzése révén. Érdeemes megfigyelniük, hogyan tanulnak hatékonyabban. A szöveget hallgatva, vagy inkább a látványra támaszkodva? Akkor, ha mozoghatnak közben? Szívesebben beszélnek meg társaikkal a megtanulandókat, vagy inkább a teljes csöndet szeretik maguk körül? A különböző tanulási stílusok felismerése eredményesebbé teszi a tanulást. A tanulóknak tehát segíteni kell abban, hogy minél többféle utat lássanak át, hogy szabadon választhassanak azok alkalmazásában. Ehhez pedig kellő önismeret szükséges, illetve az, hogy felismerjék saját jellegzetes stratégiáikat, megfogalmazzák erősségeiket és a lehetséges utakat.

Használjanak a diákok önértékelő kártyákat!

Az önértékelést támogatja, ha a tanulók támpontokat kapnak saját munkájuk ellenőrzéséhez akár közös megbeszélés, akár T-kártya készítése során, vagy egy-egy tevékenységhez kötődő önellenőrzés segítségével. A kártyák, feladatlapok irányulhatnak konkrét tevékenységek elemzésére, de összetettebb formái elősegíthetik akár az értelmezést, a visszatekintést is a tanulási folyamatra. Rendszeres alkalmazásuk megkönnyíti a diákok számára az önálló feladatvégzést, nagyban támogatja az élethosszig tartó tanuláshoz szükséges olyan alapvető kompetenciák alakulását, mint a döntési képesség, a problémamegoldás, a rugalmasság vagy a felelősségvállalás.

Minden tantárgyhoz készíthető olyan önértékelő lap, melyet az éppen tanult ismeretekhez lehet igazítani. A lapon a tanuló saját tudását értékeli. Több értékelő lap kitöltése során látható lesz a fejlődés mértéke, üteme. Természetesen az önértékelő lapok kitöltésére feltétlenül szükség van a tanulók önállóságára, önkritikájára, őszinteségére. A pedagógus önmaga is sok értékes információhoz jut, melynek egyik célja, hogy választ kapjon arra a kérdésre, hogy továbbléphet-e a tanulási folyamatban, vagy még gyakorolni kell. A gyerekek rutint szereznek az értékelő lapok kitöltésével önmaguk megismerésére, képesek lesznek hiányosságaikkal szembenézni, s megoldásokat keresni önállóan és a pedagógussal közösen.

Önértékelő-lap

ÉRTÉKELŐLAP			
2. osztály MATEMATIKA	önállóan tudom	segítséggel tudom megoldani	eszközzel tudom megoldani
számszomszédok			
kerekítés			
összeadás			
kivonás			
pótlás			
szorzás			
osztás			
maradékos osztás			
szöveges feladat			
nyitott mondat			
szabályjáték			
sorozatok			
mértékváltás			

A foglalkozás végén értékeljessük a diákokkal a közös munkát!

Mindegyik kártya tartalma egyéni igények szerint változtatható. Gyakran a gyerekek maguk is készíthetnek ilyen vagy ehhez hasonló értékelő kártyákat. A kártyák sokat segítenek a helyes kommunikációban, a választékos véleménynyilvánítás megtanulásában.

Társértékelő kártyák

Nagyon tetszett, amikor Te.....	Nagyon szeretném, ha egyszer nekem Te	Irigylésre méltó benned, hogy Te..... ....
Megtisztelve érezném magam, ha Te	Hálás lennék, ha Te	Nagyon meggyőző volt, ahogy Te ....
Sokkal jobban érezném magam, ha Te	Nagyra értékelem benned azt, hogy Te mindig	Nagyon rendes volt Tőled a múltkor az, hogy ....
Szeretném megköszönni Neked azt, hogy a múltkor	Becsülöm Benned azt, hogy	Büszke vagyok arra, ...

Önértékelő kártyák

MINDENT ÉRTETTEM.	NEM TUDTAM FIGYELNI.	TETSZETT AZ ÓRA.	NEKEM EZ TÚL SOK VOLT.
----------------------	-------------------------	---------------------	---------------------------

UNATKOZTAM.	BIZONYTALAN VAGYOK.	SEGÍTSÉGRE VAN SZÜKSÉGEM.	MOST MÁR KÖNNYEBB.
EZ MA JÓL MENT.	MAGABIZTOS VAGYOK.	JOBBAN IS MEHETETT VOLNA.	ELVESZTETTEM A FONALAT.

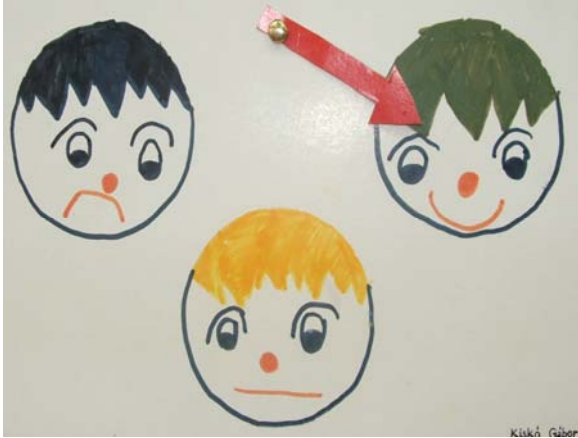
Hangulatjelző a fejlesztő értékeléshez

A hangulatjelzőt, sokszor és sokféle céllal használjuk. A tanulók ezzel jelzik számomra, hogy mennyire érezték jól magukat egy-egy órán. Ezáltal gyorsan képet kaphatok minden gyerek véleményéről, ezzel az autonómiát és kompetenciát is tudom fejleszteni. A hangulatjelzőt használjuk pl. rajz órán is, a saját vagy a társ munkájának értékelésekor is. A gyerekek szívesen használják. Kérdéseimre, hogy miért azt a jelet választottad, bátran elmondják szóban is a véleményüket.

Az értékelés több szempontú is lehet, például: értékelheti a tanuló az óra vagy saját maga hangulatát; a tanórán kapott és elvégzett feladatokat; a csoport munkáját; a csoporton belül a saját tevékenységét. Pl.: Így éreztem magam az órán! Szerintem így viselkedtem! Szerintem így sikerült elvégeznem ezt a feladatot! A csoportom így dolgozott! Minden értékelés előtt adjuk meg az értékelési szempontot. Célszerű néhány esetben a képpel jelzett értékelés mellett szóbeli indoklást, magyarázatot is kérni.

Tanulók reflexiója:

- Nekem tetszik a hangulatjelző, mert érdekes
- Egyszerűen lehet használni.
- Könnyen el tudom mondani vele a véleményemet.

A tanulók értékeljék társaik munkáját ellenőrző listák segítségével!

Az adaptív tanulásszervezés szembetűnő eleme, hogy a gyerekek gyakran közösen tanulnak, támogatják egymást az ismeretek elsajátításában. Az értékelés során épp ugyanilyen lényeges szerep juthat a diáktársaknak. A tanuló számára a másik diák jelenti a természetes közeget, a partnert. Az általa megfogalmazott értékelés gyakran fontosabb, mint a felnőtté, vagy éppen kevésbé kelt szorongást, mintha a tanítótól kapná. A diákok számára maguk és társuk értékelése az előzőekhez hasonlóan tanulandó feladat, ebben segíthet a közösen kialakított, vagy adott esetben a pedagógus által összeállított ellenőrző lista. Ez ugyanis felsorolásszerűen tartalmazza az aktuális tevékenységben, produktumban megfigyelendő elemeket, az elkészült értékelés pedig alkalmat ad a továbblépés megfogalmazására. Az ellenőrzési lista is akkor igazán hasznos, ha tartalma előre ismert a diákok számára, értik és elfogadják a benne leírtakat.

Teremtsünk alkalmat a csoportos értékelésre!

Nagyon ritkán találkozhatunk csoportos értékeléssel az osztályterekben, holott a teamben végzett vagy kooperatív osztálymunka mindenképp alkalmat teremt erre. Azok a tanulók, akik rendszeresen beszélgetnek az értékelési szempontok tartalmáról és alkalmazásáról, nem csupán társaikat tudják egyre hatékonyabban értékelni, de sokkal több következtetést képesek levonni saját tanulási folyamatukra nézve is.

Csoportértékelő kártyák

MA JÓL DOLGOZTUNK EGYÜTT.	MEGOSZTOTTUK EGYMÁS KÖZÖTT A FELADATOKAT.	NE FIGYELTÜNK EGYMÁSRA.	JÓ CSAPAT VOLTUNK.
.FIGYELTÜNK EGYMÁSRA.	VOLTUNK MÁR JOBBAK IS.	JÓ ÖTLETEINK VOLTAK.	GYORSAN, DOLGOZTUNK.
MINDENKI EGYFORMÁN DOLGOZOTT.	NEM ÉREZTEM JÓL MAGAM A CSOPORTBAN.	NEM #ALLGATTUK MEGY EGYMÁST.	KEVESEET #IBÁZTUNK.

Hogyan értékelünk?

Minden fejlesztéshez kötődnek olyan új ötletek, amelyek támogatják egy-egy innováció elindítását. Az alábbiakban olyan módszereket mutatunk be, amelyek az interaktív, változatos és fejlesztő értékelés bevezetését, továbbfejlesztését segítik elő. E folyamat bemutatásával példákkal szolgálunk az adaptív tanulásszervezést támogató fejlesztő értékelés bevezetéséhez.

„Ne tedd fel a kezed”

Tanárként gyakran érezzük, hogy időszükében vagyunk, így örülünk, ha a közös megbeszélések alkalmával minél hamarabb választ kapunk kérdésünkre. Figyeljük meg, hogy ilyen esetben ugyanazok a diákok aktívak, s vannak rendszeresen a háttérben maradó tanulók. Az adaptív tanulásszervezés során a pedagógus igyekszik tiszteletben tartani az eltérő tanulási stílusokat, a különböző tanulási ütemet. Elképzelhető tehát, hogy a gyakran háttérbe húzódó gyerekek csupán lassabban tudják megoldani az adott problémát, s mire ők kigondolnák a

helyes választ, valaki más már le is aratta a babérokat. Hosszú távon ez nem lesz motiváló sem a közös gondolkodásra, sem az egyéni tanulási folyamatra nézve. Ezért kezdtük el alkalmazni a „ne tedd fel a kezed” módszerét, mely a tanári kérdés után 3–5 másodperc gondolkodási időt ad mindenkinek, s csak utána kezdődik a közös beszélgetés a megoldásokról. Ilyen esetben a pedagógusnak kis táblával, kézfeltartással vagy egyéb úton jeleznie kell a diákoknak, hogy most „ne tedd fel a kezed” típusú kérdés következik.

„Jelzőlámpa”

A „jelzőlámpa” módszerének igen sok alkalmazási területe van. Lényege a gyors és egyszerű visszajelzés. Egyrészt alkalmazhatjuk arra, hogy egy-egy anyagrész, feladattípus, problémahelyzet lezárása előtt minden diák a jelzőlámpa megfelelő színének kiválasztásával, felmutatásával jelzi, hogy az adott területen mennyire érzi magabiztosnak magát, miképp ítéli meg saját felkészültségét:

- a zöld szín azt jelzi, hogy: „értem a tanultakat”;
- a sárga jelentése: „azt hiszem értem, de nem vagyok biztos benne”;
- a piros pedig azt mutatja: „még nem értem”.

Ez egyrészt támogatja a tudatos önértékelés kialakulását, másrészt komoly visszajelzést ad a pedagógus számára arról, hogy kinek van szüksége ezen a területen több odafigyelésre még az órán (sárga), esetleg ki igényel

külön foglalkozást (piros) saját megítélése szerint. A módszer alkalmazása csak abban az esetben lehet hatékony és eredményes, ha a tanulók mernek őszinték lenni, vagyis biztosak abban, hogy semmilyen minősítést, büntetést nem fognak kapni.

A közlekedési jelzőlámpa alkalmazásnak másik módja, ha például a dolgozatírás előtt összeállítunk egy dolgozat feladataihoz hasonló kérdéssort. A tanulók megkapják ezt a nulladik változatot, és minden feladatnál mérlegelik, hogy amennyiben ilyen kérdést kapnának a dolgozatban, akkor mennyire éreznék magukat kompetensnek a megoldásban. Ez a módszer jelentős mértékben segíti a tanulók tudatos felkészülését egy-egy felmérésre, de használhatjuk kulcsszavak, fejezetek végiggondolása kapcsán is.

A „jelzőlámpa” módszerének kipróbálása olvasásórán 4. osztályban

A jelzőlámpákat napközis foglalkozás keretében készítettük el. Egy papírcsíkra 3 kört rajzoltunk, melyeket pirosra, sárgára, ill. zöldre színeztünk. A másik oldalára elkészítettük a hangulatjelzőinket, szintén 3 körrel, benne arcocskákkal: **mosolygó, egykedvű, szomorú.**

Rajzlapból készítettünk egy tokot, erre csak egy kört rajzoltunk, melyet ki is vágunk. Ebbe a tokba csúsztatjuk a „lámpát”, és a nyíláson mindig az érvényes szín, ill. arcocska látszik.

Olvasásórán a *Kincskereső kisködmön* című regény egyik fejezetét dolgoztuk fel csoportban, ekkor használtuk a jelzőlámpát először. Amikor a csoportok megkapták a feladatukat, jelezniük kellett a lámpával. Ebből én láttam, hogy melyik csoport kezdhet dolgozni, ill. kinek kell segítség a munka megkezdéséhez. Feladatvégzés közben is jelezhettek, ha segítséget kértek.

Eddig mi hangulatjelzőként általában a piros-kék színeket használtuk, hiszen ez mindig kéznél volt, és szerették is a gyerekek. Ezek az arcocskák most az újdonság erejével hatottak, és még több gyerek szeretne volna érzéseit kinyilvánítani szóban is.

„Jelzőlámpa” matematika órán 2. osztályban

Témakör: Műveletek kerek tízesekkel

A gyerekek önálló munkája előtt a munkatankönyv kijelölt feladatait aszerint vizsgálták meg, hogy képesek-e önállóan megoldani, vagy segítséget kérnek. A táblára felrajzoltam az alábbi jelzőlámpát:

Megbeszéltük, hogy melyik szín mit fog jelenteni. A feladatok sorszámát kellett színeznüök.

A gyerekek ezután önállóan végigolvasták a feladatokat. Átnézték, értelmezni próbálták az olvasottakat.

Pár perc eltelte után az összes feladatnál végighaladtunk, hogy ki milyen színnel jelölt. Ha volt olyan feladat, ahol valaki piros vagy sárga színnel karikázta a feladat sorszámát, ott először őt kérdeztem, hogy mit gondol mi lehet a feladat, hogyan állna neki.

Legtöbbször bátortalanul, de azért mondtak egy-egy gondolatot. A többi gyerek segítségét kértem ezután, s ők elmagyarázták társuknak a feladatot. A gyerekek nagyon segítőkészek voltak, s a bizonytalanabb tanulók szívesen fogadták társaik magyarázatát. Amikor már biztos voltam abban, hogy minden tanuló

érti a feladatokat, elkezdődött az önálló munka.

Azóta több alkalommal is használtuk a módszert. A gyerekeknek is tetszik. Nagyon hasznos, mert a feladatvégzés alatt már nem kérdeznek, hanem a munkájukra koncentrálnak. Természetesen a sikerélmény sem marad el ellenőrzéskor, jóval kevesebbszer fordul elő hiba, s az, hogy feladatértés hiánya miatt nem állnak neki a feladatnak.

„Olvasási napló”

Használata bevett gyakorlat a hazai iskolákban a hagyományos értelemben vett olvasónapló. Az adaptív tanulásszervezés során lényeges, hogy tudatosan tervezzük meg a felkínált tevékenységeket, pontosan látva, milyen fejlesztést kívánunk tenni. Abban az esetben, ha az a pedagógus célja, hogy diákjai megszeressenek olvasni, megértsék az olvasott szöveget és rendszeresen vegyenek a kezükbe könyveket, ezt pedig a tanító, tanár olvasási naplóval kívánja segíteni, akkor valószínűleg nem az lesz az elsődleges szempontja, hogy mindenki ugyanazt az olvasmányt dolgozza fel.

Olvasónapló készítése

Minden tanévben havi rendszerességgel látogatjuk kölcsönzés céljából a Városi Gyermekkönyvtárat. A gyerekek túlnyomó többsége nagy érdeklődést mutat a könyvek iránt. Volt anyuka aki arról „panaszkodott”, hogy nem győzi a könyveket vásárolni kisfiának. Szeretnek kis tanítványaink olvasni. Kötelező olvasmányt még nem dolgoztunk fel.

Felajánlottam a gyerekeknek, készítsünk Olvasónaplót. Nagyon lelkesen fogadták az ötletet. Elmondtam nekik, hogy arra gondoltam, hogy vezessünk naplót arról milyen könyveket, meséket olvasnak. Javaslatokat kértem arra, hogy mi minden kerüljön a naplóba. Úgy döntöttünk, hogy bármi lehet: mese, könyv, vers, újságcikk, képregény. A napló formájára, a kivitelezésre is kértem ötleteket. Megállapodtunk abban, hogy egy-egy szöveg két oldalra kerüljön. Tartalmazza a szöveg címét, íróját (szerzőjét, költő nevét). A további részben néhány mondattal írják le, hogy miért tetszett nekik az olvasmány vagy, hogy miről szólt. A másik lapra készítsenek egy kapcsolódó rajzot, vagy aki nem szeret rajzolni az másoljon ki néhány fontos, vagy tréfás mondatot.

Az előző tanévből maradt vonalas füzetünk, így otthon már el is kezdhették a munkát. Nem kötöttem meg, hogy mennyi szöveget dolgozzanak fel. A téli szünidő után kértem először, hozzák el a naplókat. Mindenkinek volt már a naplójában legalább két

szövegfeldolgozása, de volt olyan is, aki már a tizediket készítette. Nagyon szép, igényes füzeteket láttam.

Úgy gondoltam örömmel mutatnák meg társaiknak is munkáikat. Azóta minden olvasás óra elején egy tanuló (aki előzőnap jelentkezik) feláll a szónoki székre, felolvassa egyik könyvajánlását, esetleg behozza a könyvet is, és bemutatja társainak. Nagyon tetszik nekik a bemutató. Aki ajánl az büszkén, lelkesen beszél, a gyerekek pedig érdeklődve hallgatják.

Tanulói reflexiók az új olvasónaplóról:

Kivételesen mindenki azt válaszolta, hogy szívesen csinálja, tetszik ez a munka. Sokan teljesen egyedül dolgoznak, persze van olyan is, aki segítséget kér szüleitől. „Leírom egy lapra, anyu kicsit kijavítja, hogy ne legyen benne hiba”.

- ☛ „ Nagyon jó és a helyesírást is lehet gyakorolni közben. És nagyon jó még azért is, mert szeretek olvasni. És nagyon vicces néhány mese az olvasónaplóban.”
- ☛ „Szeretem azt amikor nyomoznom kell az írója után az Interneten.”
- ☛ A rajzolást és az írást is nagyon szeretem, szívesen csinálom. Anya segít a mondatokban.”
- ☛ „ Hát volt benne egy kis hiba, de meg vagyok vele elégedve, nagyon szeretem csinálni.”
- ☛ „ Szerintem azért jó hogy van olvasónaplóm, mert ha leírom meg lerajzolom amit olvastam, akkor nem felejttem el miről szolt.”
- ☛ „ Jó mert gyakoroljuk az írást, az olvasást és jobban tudunk majd olvasni. Meg azért egy kicsit játékos is, ezért szerintem jó dolog az olvasónapló.

Témazáró teszt tanulói kérdésekből

A dolgozat kérdéseinek összeállítása hagyományosan a pedagógus feladata. Ugyanakkor a tesztkérdések megfogalmazásába bevonhatók a diákok is. Ez a felkészülés tudatosításán túl azzal a haszonnal is jár, hogy a pedagógus képet alkothat az aktuális

állapotról, a még tanulóiban rejlő kérdésekről. A diákok által megfogalmazott kérdések gyakorta jobban segítenek társaiknak is a feladat megértésében, ezáltal a tanító, tanár biztosabb visszajelzést kaphat valós tudásukról. A gyerekek természetesen nem szükségszerűen tudnak azonnal „jó” feladványokat megfogalmazni, gyakoriak lehetnek a zárt vagy a sugalló kérdések. Ezért érdemes erre külön figyelmet fordítani, és a feltett kérdéseket a tanulókkal közösen elemezni e szempontból is.

Hibázni pedig lehet

Néhány tanulással foglalkozó szakember szerint a tudáshoz a sikereken és hibákon keresztül vezet az út. Az adaptív tanulásszervezés során nagy hangsúlyt fektetünk a tanulói sikerek megbecsülésére és támogatására. Ugyanakkor a hibák helye is megvan a tanulási folyamatban, ezért azokat nem kell eltüntetni, kiradírozni vagy mechanikusan újraírni. Szerepük ugyanis többek között az, hogy a tanuló megérthesse általuk tévedéseinek természetét, a hibák közti hasonlóságot. Mindezek segítségével a pedagógus ösztönözheti diákját arra is, hogy a hiányos vagy nehéznek bizonyuló területen tudatosan próbáljon javítani. Ehhez a fenti eljárásokból több ötletet is kaphattunk.

A portfólió

A gyerekek munkáinak, produktumainak a gyűjtése nem újdonság. Több intézményben évtizedes hagyománya van a különféle teljesítmények mappákba rendezésének, majd a tanulási szakasz végén ezen gyűjtemények emlékkönyvként átadásának a diákok és szüleik számára. A portfólió látszólag hasonlít ehhez, de alapjaiban mást jelent. A MAG-program filozófiájához az alábbi definíció áll a legközelebb: ***a portfólió a tanuló munkáiból összeállított célirányos gyűjtemény, amely bemutatja készítőjének erőfeszítéseit, fejlődését és eredményeit egy vagy több területen.*** A tanulónak részt kell vennie a tartalom összeállításában; a gyűjteményeknek tartalmazniuk kell a dokumentumok kiválogatására szolgáló szempontrendszert, az értékelési szempontokat és a tanulók önreflexióit.

A portfólió tudatos iskolai alkalmazása nagymértékben elősegíti a diákok szükségleteire épülő tanulásszervezés következtében átalakuló tanulói és tanári szerepváltás megvalósulását. A tanuló aktívvá válik azzal, hogy maga dokumentálja tanulási folyamatát, a megadott szempontok mentén értékeli saját és társai teljesítményét, a tanári reflexiók tükrében új

célokat fogalmaz meg. A szakirodalom különböző portfóliófajtákat különböztet meg aszerint, hogy mire fókuszálnak, azaz mire irányul a tanulói munkák gyűjtése. A számtalan árnyalt típus közül a leggyakoribbak a következők.

- *Fejlődési portfólió:*
a diák tanulásának előrehaladását szemlélteteti minél több területről gyűjtött, minél szélesebb tevékenység dokumentálásával.
- *Folyamat portfólió:*
hasonlít az előzőre, de egy meghatározott terület fejlődési folyamata áll a középpontjában (például a számolás), és az ahhoz kapcsolódó összes kis lépés, elem belekerül.
- *Legjobb munkák portfólió:*
ebben a portfólióban már csak a diák által választott legfontosabb munkák vannak. Ezeket a tanuló válogatja össze azokból, melyek szerinte a legjobban mutatják be őt és az elért eredményeit.
- *Tanulási célok portfólió:*
tartalmazza azokat a célokat, amelyeket a diák egy adott tanulási folyamat során szeretne elérni, illetve azokat a konkrét példákat, melyeken keresztül igazolható, hogy elérte a célját.

Mit értékelünk?

A portfóliók fenti csoportosítása már mutatja, hogy eltérő szándékok szerint lehet gyűjteni a tanulói teljesítményeket, produktumokat. A portfólió többek között azért több mint egy mappa, mert tartalma, a tanulási folyamat megértésében játszott szerepe előzetesen tudatosan átgondolt és meghatározott. Ennek megfelelően az értékelés irányulhat:

- az adott feladat végrehajtására,
- a tanulói készségek és képességek bizonyítására,
- a tanulási folyamat bemutatására,
- eredmények létrehozására.

Miért értékelünk?

A portfólió szerepe az értékelési folyamatban többek között az, hogy a diák számára világosabbá váljon saját tanulási folyamata, képet kapjon előrehaladásáról a tanulásban. Segíti

a tanulót saját fejlődésének és sikereinek tudatos megfigyelésében, a kitűzött célok teljesítésének igazolásában. Különbség tehető abban a tekintetben, hogy mire használjuk ezt az értékelést:

- segítségével a diák valós helyzetekben bizonyíthatja tudását, készségeit, kompetenciáját;
- átgondolhatja saját tanulási folyamatát;
- előretekinthet fejlődésének következő fázisára.

Ki értékkel?

Az állandó visszacsatolás miatt a portfólió összeállítása a tanulási folyamat szerves részévé válik. A tanuló tevékenyen részt vesz saját és társai teljesítményének értékelésében. A tanár és a diák egyaránt aktív, együttműködésük a tanulási folyamat értelmezésének és értékelésének, valamint a továbblépés meghatározásának alapja. Megjelenik a portfólióhoz kötődő értékelésben:

- a diákok önértékelése,
- az osztálytársak egymás munkáját megítélő értékelése,
- a tanító/pedagógus értékelése,
- a szülői értékelés.

Hogyan értékelünk?

A portfóliós értékelés nem szűkül le egy tanulási szakasz végére, a folyamat és a produktumok értékelése a diák, a társak és a pedagógus közötti interakcióban történik. A tanulóknak ismerniük kell az értékelési kritériumokat, hogy munkájukat ehhez igazíthassák. Az értékelési szempontok egyeztetése azért is szükséges, hogy a diákok magukénak érezhessék a követelményeket, így azok egyéni szükségleteikhez igazíthatók legyenek. A legjellemzőbb lépések a portfóliós értékelés esetében a következők:

- a tanulási célok kitűzése,
- az értékelési kritériumok közös meghatározása,
- a tanári, tanulói és társreflexiók.

A portfólió készítésének lépései

1. A portfólió készítésének megismertetése a gyerekekkel.
2. A portfólió tartalmának meghatározása.
3. A portfólió elkészítése, anyaggyűjtés és válogatás.
4. A tanulóval folytatott közös megbeszélés (reflexió).
5. A legfontosabb információk, megjegyzések feljegyzése (KULCS-kártya készítése).
6. A tanulási folyamat értékelése.

Az első lépés megtételekor a pedagógusnak a portfólió lényegét kell megértetnie tanítványaival. Ez nem olyan könnyű feladat, mert a hagyományos értékeléshez szokott diákok gyakran értetlenül állnak az új feladat előtt. Az alábbi kis gyakorlat segíthet ebben.

Eldöntendő kérdések

- Hány alkalommal, milyen rendszerességgel kerül sor a visszajelzésre?
- Milyen szempontok mentén zajlik a reflexió?
- Ki ad visszajelzést a portfólióra?
- Milyen munkaformában teszi ezt?

KULCS-kártya

A kártya lényege nem a formája, az egyformasága (bár létrehozható egy osztály, egy iskola saját „arculata” is!), hanem az, hogy kialakítja a rendszeres rögzítés szokását. A következő egyszerű példa segítheti az elindulást.

Ez egy:

_____ (a tárgy megnevezése – pl. rajz, dolgozat, stb.)

A következő helyzethez kötődik:

_____ (annak a helyzetnek a leírása, melyben a produktum készült)

Azért teszem a portfólióba, mert _____ (tanulói
önreflexió)

További mondatötletek KULCS-kártyára:

- Ez egy kedvenc munkám, mert...
- Erre a munkámra 20 év múlva is emlékezni fogok, mert...
- Ha újra kellene csinálnom, akkor...
- Sokak számára meglepetést okozna ez a munkám, mert...
- A szüleimnek is nagyon tetszett, mert...
- Ez a munka jelentette számomra a legnagyobb kihívást, mert...
- Ez még nem az igazi, mert...

Pedagógusok reflexiója a portfólió készítéséről

„A portfólió készítésénél legelőször mappát készítettünk, hogy legyen mibe tenni az anyagokat. Nagyméretű (A3-as) rajzlapot hajtottunk félbe, és az elejére mindenki lerajzolta az önarcképét, ráírta a nevét, az osztályát. Elmondtam a gyerekeknek, hogy az elkészült mappákba gyűjtögetni fognak az év során. Bármit beletehetnek, ami örömet okozott nekik, vagy amiről úgy gondolják, hogy sikert jelentett számukra. A válogatást az év elejétől elkészített, megőrzött munkáikból nagy örömmel, lelkesedéssel kezdték. A feladatokat a tanulók a napközis foglalkozások idejében szívesen végezték, mert máskor nem volt rá lehetőségünk. Minden gyerek talált a munkái közt olyat, amit örömmel rakott el magának, buzgón válogattak.”

„A tanév elején mi is hozzáláttunk elsős diákjainkkal a portfólió készítéséhez. A gyerekek a füzetcsomagukban megvásárolt rajzgyűjtő mappájukat díszítették ki szabadon választott, fénymásolt figurákkal, óvodai jelekkel, rajzaikkal. Ezt követően ebbe gyűjtötték a tanév során elkészített rajzaikat, munkáikat és a fényképeket. Mindent beletehettek, amit szerettek volna. Sajnos sokszor nehezen tudták eldönteni egy-egy elkészült produktumról, hogy a mappába tegyék vagy hazavigyék, netán az osztály faliújságára tűzzék-e ki. Ezt úgy próbáltuk megoldani, hogy felajánlottuk a lehetőséget: egy-két hétig kifüggeszthetik, aztán beleteszik a mappába.”

„A portfólióba válogatás egyéni beszélgetéssel történik. Közösen gondoljuk át a tanulóval, miből szeretne a dossziéba tenni valamit. A válogatásra a tanórák után, délután kerül sor, egy-egy diáknál 10-15 percet vesz igénybe. A gyerekek kezdetben mindent bele akartak tenni, nem tudtak különbséget tenni az elkészült munkák színvonala között. Ahogy feladattudatuk kialakult, motivációjuk nőtt, egyre biztosabban válogatták ki a számukra legértékesebbet. Az idő előrehaladtával megszokottá, gördülékennyé vált a szelektálás, egyre nagyobb sikerélményt jelentett nekik. Rajz és matematika tantárgyakból válogattak szívesen. Rajzos munkáik közül a látványosak és színesek, a matematikai feladatok esetében pedig a saját munka javítása és az azonnali önértékelés ad a gyerekek számára pozitív megerősítést, ennek hatása a portfólió készítésekor érzékelhető.”

„A beszélgetésekre havonta egy-egy alkalommal került sor délutánonként. Előnyünk az volt, hogy a tantárgycsoportos tanítás munkaideje lehetővé teszi, hogy szabad délutánjainkon időt szakítsunk ezekre a beszélgetésekre. A gyerekekkel közösen végignéztük azokat a munkákat, amelyek abban a hónapban bekerültek a portfólióba, jegyzeteltük véleményeiket a kapott kérdések segítségével, s igyekeztünk leírni a gyerekek hozzászólásait is. A tanulók a beszélgetés során maguk döntöttek arról, hogy egy-egy munka maradjon-e a portfólióban vagy inkább mégsem. Kicsit nehézkes volt a válasz arra kérdésre, hogy: »Miért tennéd bele?« A leggyakrabban elhangzott válasz: »Mert tetszik. Mert tetszett ez a munka.« Ilyenkor igyekeztünk segítő kérdésekkel megtudni, hogy mi az, ami tetszett, s miért. A gyerekek lassan belejötték a bővebb válaszolásba, hiszen ezt is tanulniuk kell.”

A tanulók véleménye

- ☛ „Érdekes volt, hogy azokról beszéltünk, amiket már régebben csináltam.”
- ☛ „Volt olyan, ami először tetszett, később mégsem, és ki is vehettem.”
- ☛ „Jó érzéssel töltött el, hogy látom, mit csináltam korábban másképp.”
- ☛ „Szeretném, ha év végén hazavihetném, és akkor anyukám is látná ezeket a dolgokat.”
- ☛ „Nagyon színes, változatos portfóliók születtek a tanév végére. Bár nem volt kifejezetten célunk, hogy fejlődési portfóliót készítsünk, végiglapozva őket mégis szembetűnik, hogy a gyerekek milyen sok mindent tanultak, milyen sokat alakultak az elmúlt év során. A jövő tanévben tantárgyi portfóliót szeretnénk készíteni: írás-helyesírás témakörben minden tanulóval, fejlesztés tervezése miatt.”

Összegzés

Az adaptív szemlélet kialakítása nem könnyű feladat, hiszen az évtizedes tradíciókkal rendelkező hagyományos tanítás-tanulás folyamatához szokott diákoknak, pedagógusoknak, szülőknek és az iskolavezetésnek egyaránt el kell sajátítania az új pedagógiai megközelítésmódot. A fejlesztő értékelés megjelenése a mindennapi iskolai gyakorlatban nem egyszerűen az új módszerek rendszeres használatát jelenti (alkalmazásuk sok esetben nem is tűnik újdonságnak). Inkább az a lényeges, hogy a fejlesztő értékelés reflektív eszközként alkalmazásával az egyén jobban megismerheti saját tanulási folyamatát, tisztább képet alkothat ismereteiről, meg tudja fogalmazni önmaga számára a továbbfejlődés lépéseit, legyen szó akár a tanulóról, akár a tanítóról vagy az iskola egészéről. Azaz minden érintett fokozatosan válik képessé saját tanulásának irányítására, ezzel együtt pedig realisabb önismeretre tesz szert, illetve mind jobban és jobban felelőssé válik a fejlődéséért. Ez a tudás egyre fontosabb lesz egy olyan gyorsan változó világban, ahol az ember „iskolás éve alatt” nem juthat birtokába minden olyan ismeretnek, melyre élete során szüksége lesz.

A MAG-projekt első két évében a tanítók kezdtek tudatosabban alkalmazni olyan tanulásszervezési formákat, melyek a diákok három alapszükségletére építenek. Megindult egy hosszabb távú innováció, melynek keretében több tényező is megváltozott.

- *Az osztályterem képe:* a frontális osztálymunkához kialakított elrendezés átalakult, a padokat az aktuálisan végzett tevékenységekhez igazítják.
- *A diákok feladatai:* aktívabb résztvevői lettek a tanulási folyamatnak, hisz maguk választhatnak tevékenységeket, dönthetnek a munkaformáról, a tanítóval együtt állapodnak meg a közös szabályokról.

- *A pedagógus szerepe:* a korábbi központi irányító szerepéből egy segítő, a diákok tanulási folyamatát facilitáló, arra visszajelzéseket adó, az egyéni tanulási utakat indirekt módon támogató személlyé változott.

Ezek a lassan, kis lépésekben (és eltérő mértékben) bekövetkezett változások a tanulók teljesítményének értékelésében is új megoldások alkalmazására készítették a tanítókat. Az új tanulásszervezési eljárások alkalmazása révén a pedagógusoknak módjuk és idejük lett az egyénileg, párban vagy csoportban munkálkodó diákok megfigyelésére. Erről személyre szabott feljegyzéseket készíthetnek, speciális visszajelzéseket, differenciált segítségnyújtást, egyénre szabott értékeléseket adhatnak. A tanári szerepen belül a tanulásszervező és a reflektáló funkció került előtérbe. Ennek kapcsán diákjaiknak olyan oldalát ismerhették meg (előzetes tudásukat, önállóságukat, szociális készségeiket stb. is beleértve), melyek a hagyományos frontális oktatás mellett rejtve maradnának. Egy ilyen folyamatban a tanuló csak teljesítményének reális értékelése révén képes új irányokat kijelölni, új célokat megfogalmazni, majd idővel saját tanulását szervezni. Az előző fejezetben láthattuk, hogy az adaptív tanulásszervezés során számos fejlesztő értékelési lehetőség kínálkozik, melyeket a programban részt vevők eltérő gyakorisággal, eltérő mélységben használnak. A fejlesztő értékelés hatékony gyakorlatának elsajátítása hosszú tanulási folyamat eredménye lehet, melyben sokat segíthet a tanulói portfólió alkalmazása, mert ebben az alternatív értékelési formában komplex módon jelennek meg a fejlesztő értékelés sajátos elemei.

Készítette: Szilágyiné Dorcsi Gabriella

Marsal Mária

Fidler Mária

